

GÖTEBORGS UNIVERSITET
STENEBY KONSTHANTVERK OCH DESIGN

Kroppens förvandling

Sol Hanna Eriksson

Examensarbete 15 högskolepoäng för konstnärlig kandidatexamen i konsthantverk.

Degree work 15 higher education credits towards Bachelor of Fine Arts in Arts and Crafts

VT 2010

Konstnärligt kandidatprogram i Textil – Kläder - Formgivning,
180 högskolepoäng

BA Programme in Textile - Garment - Design, 180 higher education credits

Examinator: Pasi Välimaa

Opponent: Petter Hellsing

Opponent: Elisabet Yanagisawa

Handledare: Ebba Johansson

Innehållsförteckning

Bakgrund	sid. 4
Syfte	sid. 5
Mål	sid. 5
Problemformulering	sid. 5
Genomförande	sid. 6-16
-Materialval	sid. 6-7
-Skisser	sid. 8-9
-Sidospår	sid. 10
-Färgning	sid. 10
-Sammanförandet av material	sid. 11-12
-Arbetet med delarna som bildar en kropp	sid. 13
-Fotografering	sid. 14
-Bilder från fotograferingen	sid. 15
-Presentation	sid. 16
Resultat	sid. 17
Reflektion	sid. 18
Sammanfattning	sid. 19
Källförteckning	sid. 20
Tack till	sid. 21

Bakgrund

Tidigare under min kandidatutbildning har jag i flera projekt arbetat med identitet och viljan att bli någon annan. Ett slags eskapism. Att med olika medel förändra utseendet, både mitt eget men även andras, är något jag alltid varit intresserad av. Jag har en bakgrund som frisör och stylist samt praktiserade en period hos en maskör. Dessa arbeten gick ut på att förändra människors utseenden. Visserligen temporärt men det får ändå räknas som en förändring av kroppen.

Det finns i dagsläget många sätt, vissa är betydligt mer drastiska än de jag använt mig av, att använda sig utav för att förändra kroppen. Det är möjligt att utsmycka kroppen, byta ut trasiga delar, skära bort, lägga till, förstora eller förminska. Vi kan skapa en helt ny kropp med det utseendet och egenskaperna som vi önskar. Var går gränsen för hur långt vi kan modifiera kroppen? Är det omoraliskt, onaturligt eller äckligt att ändra den kropp vi är födda med? Vi brukar anses vara oss själva även efter vissa förändringar. Om en person byter ut allt i sin kropp är den då den samma som den var innan? Finns det en gräns man kan passera och därmed säga att man är en ny människa?

Jag tänker mycket över min egen inställning till om vi bör förbättra eller förändra människokroppen. Ska vi hjälpa evolutionen på vägen? I framtiden kommer vi möjligen kunna använda oss av genteknik för att ändra våra kroppar både fysiskt och psykiskt. Kanske kommer även gränserna mellan människa och maskin suddas ut.

Be finner vi oss vid en vändpunkt i civilisationens historia? Är vi på väg in i en ny era, från att vara skapade varelser till att bli skapare, inte blott av våra egna öden utan även av mänsklighetens framtid?

(Almqvist 2007 baksidan)²

Människan strävar hela tiden vidare och jag anser att det är naturligt att vi vill övervinna kroppens begränsningar. Tabun förändras och otänkbart blir tänkbart. Efter att en gräns korsats glöms den bort. Är det möjligt, med hjälp av dessa nya metoder att passera gränsen för vad som nu uppfattas vara mänskligt, att vi kan komma att transformeras till något annat? Det både fascinerar och skrämmer mig när jag funderar över framtiden och de nya möjligheter och val vi kommer ställas inför.

I mitt kandidatarbete har jag arbetat vidare utifrån min fascination för förändringen och transformationen av kroppen.

² Almqvist, Kurt (2007) Medvetande, Genetik och samhälle- Engelbergsseminarierna

Syfte

Jag vill omforma och transformera kroppen.

Mål

Ett skulpturalt textilt arbete som gestaltar förvandlingen av en kropp.

Problemformulering

Hur kan jag omforma en kropp?

Hur kan jag skapa illusionen av en kropp i förändring?

Var går gränsen för när en kropp inte längre uppfattas som mänsklig?

Vad händer när någon ikläder sig den omformade kroppen?

Vilka material lämpar sig bäst för att få fram relationen till kroppen?

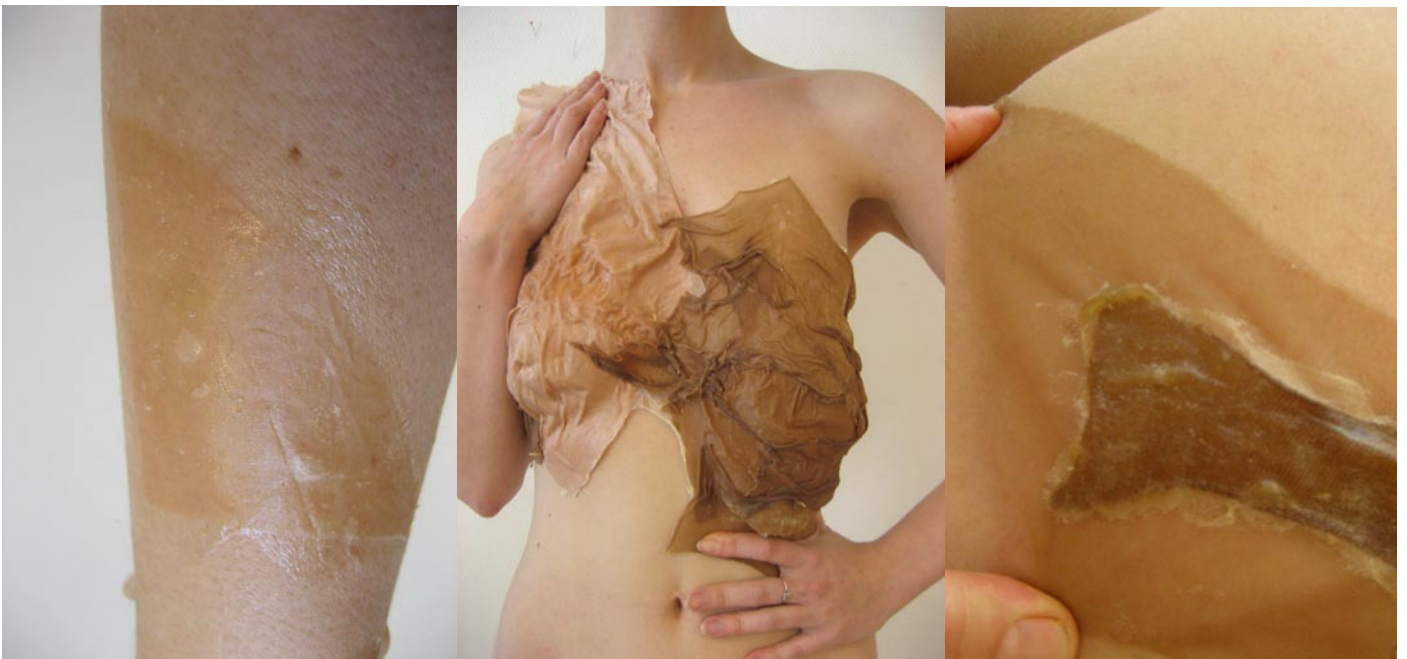
Hur ska jag presentera mitt textila arbete?

Genomförande

Materialval

Från början hade jag en vision av att den mänskliga kroppen skulle förändras på något sätt. Jag hade en ide om att göra stärkta skal att använda för att omforma kroppen med. Anledningen till att stärka skal var för att de skulle kunna härledas till kroppen även fristående utan en faktisk kropp. Jag visste inte på vilket sätt kroppen skulle modelleras om eller till vad den skulle transformeras. Skulle den anta en djurliknande skepnad, vara en hybrid mellan människa och maskin, se ut som en docka eller vara deformerad? Jag hade inte bestämt om det skulle bli extremt små förändringar som knappt syntes eller abnormt stora förändringar. En sak jag visste var att skalerna skulle smälta ihop med huden. Jag började med att söka efter ett material som skulle påminna om hud. Hela färgskalan finns med i huden, allt från rosa till grått. Jag valde att färga in tyg i olika nyanser tagna utifrån min egen hud. Det var på så sätt enkelt att jämföra tyget mot huden för att hitta rätt nyans.

Jag stärkte olika typer av tyger med både latex och bokbindarlim. Det visade sig att latex gav bäst resultat eftersom det blev aningen elastiskt och gjorde tyget lätt att forma. De textila materialen jag undersökte var strumpbyxor, olika sorters syntettyger, siden, viskos och bomullstyg. Jag kom fram till att sidenpai var det tyg som lämpade sig bäst för att efterlikna huden. De andra materialen var antingen för tjocka, hade fel lyster eller var för stela. Sidenpai är lagom genomskeinligt vilket gör att huden syns igenom. Det var även lätt att forma samt hade en fin lyster som påminde om hudens egna.

Materialprover för att få fram tyg som ser ut som hud

Ett annat textilt material jag undersökte var ull. Min tanke var först att jag skulle tova utanpå en form som jag byggt upp på dockan. Det skulle bli som ett skal man skulle kunna ta av och sätta på en riktig människa. När jag börjat tova insåg jag att ullen gav ett mer kroppsligt uttryck än jag tidigare hade tänkt på. Det var lätt att få fram organiska former. För att göra utbuktningar i ullen experimenterade jag med att fylla ullen med vadd, skumgummi, garn, päls och hår. Jag provade både syntethår och äkta hår. Syntethårets fördelar var att det inte påverkade tyngden samt skapade en bra volym. Det äkta håret blandades med ullen och bidrog till ett vackert och aningen äckligt uttryck. Jag bestämde mig för att använda både syntet och äkta hår.

Efter tovningen bestämde jag mig för att använda mig av kroppens egna former och förstärka kroppsligheten. Detta eftersom jag hittat någonting i resultatet med de tovade ullbölderna² som jag kände att jag kunde arbeta vidare med. Jag valde bort de andra tankarna jag haft om att göra någon slags hybrid mellan människa och djur, eller maskin. Genom att använda ullbölderna som bas och bygga vidare kring dem kunde jag omforma kroppen. Jag började tänka mig hur det skulle kunna se ut om man omformade och fyllde ut olika delar av kroppen. Att få det att se ut som en kroppsdel växt och att något kommer ut ur huden.

Tovade ullbölder

²Jag har valt ordet böld för att beskriva de tovade ullbitarna

Skisser

I datorn skissade jag på olika former genom att manipulera om foton. Jag förstörde och förminskade olika delar av kroppen. Jag undersökte även hur stora förändringar jag ville göra. Då kom jag fram till att jag inte ville ändra kroppen helt. Jag ville att det fortfarande skulle framgå att det var en mänsklig kropp jag utgått ifrån. Vanligtvis skissar jag direkt mot kroppen så jag övergick till att bygga direkt på en docka. Jag försökte att inte tänka så mycket på hur resultat skulle bli utan experimenterade fritt på dockan. Till experimenten använde jag de tovade ullbölderna och andra material jag hade till hands. Jag letade efter former som kändes intressanta samt undersökte var kroppen skulle förändras.

Skisser i datorn

Skisser på dockan

Jag behövde någon mer metod som gjorde mig fri att skulptera fram den form jag önskade, direkt på dockan. Med ullen var jag bunden vid att utgå från formen som uppstod när jag tovade. Jag införskaffade ett vax som gick lätt att modellera med, samt var möjligt att fästa på dockan. Med hjälp av vaxet byggde jag upp olika strukturer och former. Jag trädde strumpbyxor utanpå och stärkte med latex och sedan avlägsnade jag vaxet. Det blev en mage och ett ben. Tanken om att använda strumpbyxor som material fanns med en tid i början av arbetet och jag provade olika sätt att skapa former utav dem. Till slut valde jag dock bort strumpbyxorna helt (även strumpan med bölder, som jag ändå var väldigt förtjust i) då jag kände att det inte var rätt känsla i materialet.

Mage & Ben. Strumpbyxor stärkta med latex.

Sidospår

Då jag bestämt att jag skulle omforma kroppen genom att förstärka kroppsligheten tittade jag i anatomiböcker, Encyclopaedia Anatomica³ och Human Anatomy⁴, för vidare inspiration. De inre organen är enligt mig mycket vackra och fascinerande. Jag gjorde några skisser i datorn där jag placerat organen utanpå kroppen och fick iden att göra kläder som skulle se ut som inre organ. Den här tanken lämnade jag ganska fort då jag kände att jag hamnat på ett sidospår och förstod att det inte var det här jag ville göra. Det var istället utsidan av kroppen som intresserade mig. Från denna undersökning tog jag med mig färger och former från organen för att använda i kommande experiment.

Färgning

De textila material jag bestämde mig för att använda var sidenpai och tovad ull. Jag använde mig av ett stort antal olika färgbad i vilka jag doppfärgade sidentygerna. Även ullbölderna fick samma behandling. Färgerna valde jag utifrån de som fanns i min egen hud samt andra kroppsrelaterade färger från inre organ, blod och blåmärken.

Efter första färgningen tyckte jag att färgskalan var för blek samt drog för mycket åt det gula hållet. Insidan av kroppen har mer intensiva nyanser och därför färgade jag vissa partier av ullen aningen mörkare samt använde mer röda nyanser. Eftersom jag ville att tygerna skulle smälta ihop med huden rent färgmässigt så valde jag att behålla några områden ljusa. För att se hur färgerna såg ut mot huden fotade jag färgproverna på en riktig kropp.

Färgad ullböld

Färgade material

3 Düring, Monika (1999) Encyclopaedia Anatomica. Museo La Specola Florence. Taschen

4 Rifkin, Ackerman, Folkenberg (2006) Human Anatomy. Depicting the body from the Renaissance to today Thames & Hudson

Sammanförandet av material

Nästa steg var att försöka kombinera ihop de olika materialen. Först placerade jag en av ullbölderna på kroppen där jag ansåg att det såg bra ut. Sedan nålade jag fast sidentyg och limmade ihop detta med latex. Jag penslade även latex på tyget så att det skulle bli styvt och samtidigt blev det då en avgjutning av kroppen. Med den här metoden kunde jag välja att omforma en del av kroppen och kombinera det med något lugnare parti där kroppens grundform fanns kvar. Den första färdiga delen fotade jag på en människa för att se hur det såg ut på en riktig kropp. Sidentyget gick ihop bra med den riktiga huden och ullbölden såg ut som att den växte på eller kom ut från huden (bild 1). Jag bestämde mig för att gå vidare och göra fler liknande delar.

På den andra delen placerade jag rött garn med tanken att det skulle se ut som ett nät av blodådror. Trådarna tog över lite för mycket eftersom jag lagt dem utanpå tyget. Om detta var något jag önskat använda mig av borde jag istället placerat trådarna under tyget för att få en mer subtil effekt (bild 2).

(bild 1) Den första färdiga delen

(bild 2) Del med blodådror

Först tänkte jag att alla de kommande skapta delarna skulle passa ihop men inte nödvändigtvis visas tillsammans på en kropp. Tanken var att vid fotograferingen använda flera modeller och därmed kunna visa alla delar samtidigt. Efter ett tag insåg jag att jag ville kunna sammanföra alla delar på en kropp, för att vid fotograferingen kunna klä på modellen del för del och därigenom visa en förvandling. Jag ville att personen skulle transformeras totalt. Hennes ursprungliga identitet skulle försvinna helt eller gömmas undan. Jag experimenterade på dockan genom att placera ut ofärdiga delar och flytta runt dem för att få en ungefärlig bild av helheten.

Undersökande av helheten

Arbetet med delarna som bildar en kropp

Delarna växte fram successivt, formen och färgerna bestämdes dels utifrån den del jag gjort tidigare och dels i förhållande till helheten. De två delarna jag redan gjort valde jag att inte ha med, utan började om med att göra nya, för att få en bättre kontroll över helheten. Jag såg på mitt arbete som en skulptur, där det var viktigt med balans och spänning mellan de olika formerna. Jag arbetade med att skapa en näst intill osynlig övergång vid de områden där delarna skulle möta den riktiga huden, för att skapa illusionen av att de sitter fast på kroppen. Det blev totalt tio olika delar, några av dem känns viktiga att nämna mer ingående.

Framsidan: Den här delen gjorde jag egentligen med tanken att den skulle sitta på ryggen. Senare valde jag att placera den på framsidan av kroppen istället. Jag ville att det skulle se ut som inopererade ryggkotor som är på väg ut ur huden. För att uppnå det byggde jag en form med vax och limmade siden ovanpå för att sedan avlägsna vaxet. Ett tunt ullflor placerades ovanpå (bild 1).

Höger arm: Jag ville att den skulle påminna om en övertränad arm med svällande muskler och blodådror. Jag valde att göra ett nytt försök med det röda garnet och la det nu under tyget samt täckte över vissa delar med ull. Det blev en bra balans mellan de olika materialen och enligt mig ett lagom starkt uttryck (bild 2).

Huvudet: Jag provade flera olika ullbölder och slutligen blev det en som var ganska stor för att inte huvudet skulle se för litet ut i förhållande till de stora armarna. Den ser lite ut som en hatt som vuxit fast på huvudet. Det var inte något jag insåg innan delen var klar och jag var osäker över om det var bra eller om jag behövde göra en ny. I kombination med resten tyckte jag att det fungerade bra och jag lät den vara kvar.

Höger ben: Detta var den sista delen jag gjorde och här hade jag flera faktorer att förhålla mig till för att få balans i helheten. Det behövdes mer mörka nyanser för att få tyngd i figuren. Under arbetet med delen trillade en liten hårboll ut ur den tovade ullen och blev hängandes i en tråd. Jag tyckte det var vackert då det ser ut som den är på väg ut för att bilda en ny böld (bild 3).

(bild 1)

(bild 2) Arm med blodådror

(bild 3) Höger ben

Fotografering

Jag ville visa förvandlingen av kroppen från mänsklig till någonting annat genom att låta en person iklä sig de olika delarna. Min modell ville inte vara helt naken så jag skapade illusionen av detta genom att använda trosor samt tillverka en behå i siden. Dessa färgades i liknande nyans som modellens hud.

Från början var tanken att delarna skulle sättas på nerifrån och uppåt för att till slut täcka in hela kroppen. Det skulle se ut som att något växte fast på henne. På grund av att vi använde en behå så valde jag att börja med en del som har en shortsliknande grund som därmed fick fungera som trosa. Detta tycker jag fungerade bra i sammanhanget. Det såg ut som att hon klär de på sig i den ordningen man vanligtvis klär på sig, med underkläderna först. Delarna limmades fast på modellen en efter en.

Tanken var att modellen skulle se anonym ut, utan någon särskild attityd eller stark personlighet. Jag ville dock att hon skulle se ljuv och vacker ut. Det blev en fin kontrast till det textila verket som jag anser har ett skört men samtidigt brutalt uttryck. Jag ville att det skulle kännas som att titta på något förbjudet, hennes egen privata värld. För vem gör hon det, sig själv eller någon annan? Är det bara i hennes fantasi eller händer det på riktigt? Varför gör hon detta? Vet hon om att hon blir betraktad? Hon genomgår någon slags förändring som vi inte vet om hon valt att göra eller om hon blivit tvingad till. Det kan vara ett tvång inifrån henne själv eller utifrån, att någon bestämt över henne.

På några av bilderna finns en spegel med för att anknyta till en påklädningsprocedur samt ge känslan av något som är vardagligt. Spegeln används ofta för att studera förändringar av sin kropp. Den sterila miljön hon befinner sig i blir aningen skruvad i sammanhanget och ger associationer till någon slags klinisk miljö. Den vita morgonrocken hon bär innan och efter hon iklätt sig delarna förstärker detta. När jag såg fotona upptäckte jag att hon ser ut som en skulptur. Det var inte något jag hade planerat däremot så stämde det överrens med min tanke om att jag skulpterat fram en kropp.

Jag satte ihop bilderna till en film för att på så sätt visa rörelsen och förvandlingen. Till detta valde jag att endast använda bilderna utan spegel då det blev för rörigt när den var med. Filmen ville jag sedan visa tillsammans med de textila delarna.

Bilder från fotoferingen

Fotograf: Karin Granstrand Modell: Sofia Olander

Presentation

Det var svårt att komma fram till hur de faktiska objekten skulle visas. Jag var orolig för var att det skulle se ut som ett slakthus där någon styckat en människa och hängt upp delarna. Jag fick därmed undvika att hänga delarna på liknande sätt som i det sammanhanget. Kopplingen till kläder i en affär ville jag också undvika. Jag provade att hänga i trådar, lägga delarna på golvet samt hänga dem på klädgalgar. Tanken om att bygga upp ett rum till sakerna har funnits men det kändes överflödigt tillsammans med filmen. Vid examinationen valde jag att hänga upp delarna i trådar för att det skulle vara möjligt att gå runt dem och även se insidorna. Det blev vackert när ljuset syntes igenom eftersom de är genomskinliga på vissa ställen.

Slutligen valde jag att presentera några av delarna upphängda på krokar direkt på väggen och projicera filmen vid sidan av. Jag insåg att det blev överflödigt att visa alla delarna eftersom jag hade filmen där man kan se hela förvandlingen.

Foto av den slutliga upphängningen

Resultat

Det färdiga resultatet består av tio textila delar som tillsammans bildar en omformad kropp.

Det finns en fotodokumentation samt en film som visar förvandlingen av person som iklär sig den nya kroppen del för del.

Trots några sidospår har jag ändå förhållit mig till mina problemformuleringar under hela projektet. Jag anser även att mitt resultat stämmer överrens med mitt syfte och mål.

Reflektion

Under processen kom jag till ett viktigt val där jag hade två vägar att gå. Antingen kunde jag få ett mer avskalat och rent uttryck genom att välja att visa de olika delarna var för sig. Eller så kunde jag välja att driva förvandlingen så långt jag bara kunde genom att sätta samman alla delarna till en hel kropp. De olika delarna hade syntts bättre om de presenterats var för sig vid fotograferingen men det viktiga för mig var att totalt transformera den ursprungliga kroppen. Jag kände att min fråga för vart gränsen går när en kropp inte längre uppfattas som mänsklig var mycket viktig för mig. Under examinationen diskuterade vi en del kring detta. Genom att jag valde att visa hela förvandlingen försvinner något av magin och det kan göra att det uppfattas mer som en dräkt än som omformade kroppsdelar. Jag ska gå vidare med iden att fotografera delarna mer separerade från varandra.

Under processen har jag även haft tankar om att använda mig av mig själv i arbetet. Detta är något jag gjort i tidigare projekt och jag ska prova att själv iklä mig delarna. Det blir något helt annat när det är jag som gör det istället för en modell. På så vis får jag även en större kontroll över uttrycket.

Vad transformeras min karaktär till? Det kan jag inte svara på men jag anser att det viktiga är att hon blir något vi inte vet vad det är för någonting. Jag vill att betraktaren får bilda sin egen historia kring henne. Under utställningen har jag fått många olika kommentarer om mitt verk. Det var intressant och lärorikt att få ta del av hur olika det uppfattades. Jag känner ofta att jag har svårt att i skrift förmedla mina tankar om mitt arbete. Jag behöver bli bättre på att formulera vad jag tänker så att andra kan få en ingång i mitt arbete.

Jag har hittat nya tekniker och metoder som jag kan använda mig av i kommande arbeten. Latex är ett material som har kort lång livslängd, det bryts ner av sol och tid. Det ska bli spännande att se nedbrytningsprocessen. Jag tycker att det passar fint in i sammanhanget eftersom mitt arbete handlar om kroppen och förändring.

Genom att jag i detta arbete har fått möjlighet att fördjupa mig i mina funderingar kring utseende och förändring av kroppen känner jag att jag har kommit vidare. Detta är något jag kan arbeta och undersöka djupare i framtida projekt.

Sammanfattning

Jag har skapat nya kroppsdelar och på så sätt förändrat kroppens ursprungliga form. Förvandlingsprocessen där en person iklär sig den nya kroppen del för del har dokumenterats genom fotografering. Det handlar om identitet och frågan om huruvida det är möjligt att bli någon annan. Hur man kan förändra sitt utseende och därmed välja vilken bild man vill ge av sig själv. Materialen jag använt mig av är tovad ull, siden och latex.

Källförteckning

Almqvist, Kurt & Wallrup, Erik (2006) *Medvetande, genetik och samhälle. Engelsbergsseminarierna*. Stockholm: Atlantis AB

Rifkin, Benjamin. Ackerman, Michael. Folkenberg, Judith (2006) *Human Anatomy. Depicting the body from the Renaissance to today*. Thames & Hudson

Düring, Monika (1999) *Encyclopaedia Anatomica. Museo La Specola Florence*: Taschen

Litteraturlista

Johansson, Thomas (2006) *Makeovermani. Om Dr Phil, plastikkirurgi och illusionen om det perfekta jaget*. Danmark: Natur och Kultur

Pitts, Victoria (2007) *In the flesh. The Cultural Politics of Body Modification*. USA: Palgrave, Macmillan

Johansson, Thomas (1998) *Den skulpterade kroppen. Gymkultur, friskvård och estetik*. Borås: Carlsson Bokförlag

Taschen, Angelika (2005) *La chirurgie esthétique*. Frankrike: Taschen

Tack till:

Ebba Johansson - Handledare

Karin Granstrand - Fotograf

Sofia Olander - Modell

Erik Melin

Anna Karelius

Eleonora Zerva-Bergström

Textil - Kläder - Formgivning

Anna Liljeholm

Michelle Urvall Nyrén

Emili Nilsson

Elfrida Nilsson Ahlby

Emelie Rygfelt Wilander

Mina Lundgren

Therése Karlsson

Sophia Evertsson Thuvander

Paulina Svensson

Pasi Välimaa

Maria Sjöstrand

Jenny Beckman

Alexander Gruner

Steneby och Dals Långeds bibliotek

Lena Grönlund

Aina Hildingsson

Berne Ytterby